

E-administracja

**Wyzwania
dla cyfrowych
usług publicznych
w Unii Europejskiej**

E-Government

**Challenges
for Digital
Public Services
in the EU**

REDAKCJA / EDITED BY

Sławomir Dudzik · Inga Kawka · Renata Śliwa

Krakow Jean Monnet Research Papers

E-administracja

E-Government

**Wyzwania
dla cyfrowych
usług publicznych
w Unii Europejskiej**

**Challenges
for Digital
Public Services
in the EU**

Krakow Jean Monnet Research Papers

3

E-administracja E-Government

Wyzwania dla cyfrowych usług publicznych w Unii Europejskiej Challenges for Digital Public Services in the EU

REDAKCJA / EDITED BY

Sławomir Dudzik • Inga Kawka • Renata Śliwa

Kraków 2024

Sławomir Dudzik
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
✉ s.dudzik@uj.edu.pl

Inga Kawka
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
✉ inga.kawka@uj.edu.pl

Renata Śliwa
Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej, Kraków
✉ renata.sliwa@up.krakow.pl

© Copyright by individual authors and Księgarnia Akademicka, 2024

Recenzja: dr hab. Grzegorz Krawiec, prof. UKEN

Opracowanie redakcyjne: Artur Foryt (j. francuski), Dorota Ilnicka (j. polski), Christopher Thornton (j. angielski)

Projekt okładki: Marta Jaszczyk

ISBN 978-83-8368-025-5
<https://doi.org/10.12797/9788383680255>

Publikacja dofinansowana przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

With the support of Jean Monnet Activities within ERASMUS+ Programme of the European Union

Wsparcie Komisji Europejskiej dla produkcji tej publikacji nie stanowi poparcia dla treści, które odzwierciedlają jedynie poglądy autorów, a Komisja nie może zostać pociągnięta do odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl

Księgarnia internetowa: akademicka.pl

SPIS TREŚCI | TABLE OF CONTENTS

Słowo wstępne	7
---------------------	---

CZĘŚĆ I

OCHRONA UNIJNYCH WARTOŚCI I PRAW PODSTAWNYCH JAKO ODPOWIEDŹ NA RYZYKO ZWIĄZANE Z CYFRYZACJĄ USŁUG PUBLICZNYCH

CHRISTINE MENGÈS-LE PAPE

Immigration en France : garanties et risques des procédures administratives et judiciaires dématérialisées. Migration et e-administration en France.....	13
---	----

MARTA GRABOWSKA

Cyfryzacja administracji publicznej w Unii Europejskiej w świetle <i>Berlin Declaration on Digital Society and Value-Based Digital Government, 2020</i>	29
---	----

KINGA SABINA ZIELIŃSKA

E-administracja działająca w granicach prawa i godna zaufania. Prawo do prywatności i ochrona danych osobowych jako wyzwanie dla rozwoju e-administracji	45
---	----

PART I

PROTECTING EU VALUES AND FUNDAMENTAL RIGHTS IN RESPONSE TO RISKS ASSOCIATED WITH THE DIGITIZATION OF PUBLIC SERVICES

CZĘŚĆ II

INKLUZYWNE CYFROWE USŁUGI PUBLICZNE

INGA KAWKA

Włączenie cyfrowe w prawie Unii Europejskiej	67
--	----

AGATA CEBERA

Wykluczenie cyfrowe osób starszych a rozwój e-usług w administracji w Polsce	87
--	----

JAKUB GRZEGORZ FIRLUS

Dostępność cyfrowa jako standard e-usług polskiej administracji publicznej – zarys problemu.....	107
---	-----

TOMASZ KOSICKI

Publiczna usługa hybrydowa jako instrument przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu i usprawniania ogólnego postępowania administracyjnego – wybrane zagadnienia	131
--	-----

PART II

INCLUSIVE DIGITAL PUBLIC SERVICES

CZĘŚĆ III

PERSPEKTYWY ROZWOJU CYFROWYCH USŁUG PUBLICZNYCH W EUROPIE

MIOMIRA P. KOSTIĆ

Development of Smart Cities and On-line Public Services Due to Quality
of the Citizens' Criminal Policy Protection..... 153

IRYNA FYSHCHUK

Strengthening Municipalities' Resilience against Cyber Attacks in Ukraine..... 171

AGNIESZKA KASTELIK-SMAZA

Sztuczna inteligencja w edukacji – szanse, zagrożenia, ramy prawne..... 189

RENATA ŚLIWA

Infrastructure-driven Approach to Digital Transition..... 215

YULIIA VOLKOVA, YULIIA LEHEZA

Digitalization of the Environmental Protection..... 229

PART III

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF DIGITAL PUBLIC SERVICES IN EUROPE

CZĘŚĆ IV

WYZWANIA DLA ROZWOJU E-USŁUG PUBLICZNYCH W POLSCE

PIOTR RUCZKOWSKI

Cyfryzacja administracji na przykładzie projektowanych zmian w przepisach
o cmentarzach i chowaniu zmarłych..... 253

TOMASZ GRZYBOWSKI, JACEK JAŚKIEWICZ

E-formalizm procedur jurysdykcyjnych w perspektywie zasady zaufania do władzy
publicznej..... 263

MONIKA KAWCZYŃSKA

The Access to Open Data and Re-use of Public Sector Information:
The Polish Perspective..... 281

AGATA NODŹAK

Informatyzacja administracyjnego postępowania egzekucyjnego i jej wpływ
na skuteczność egzekucji administracyjnej..... 301

ALEKSANDRA SOŁTYSIŃSKA

Digitalization of Appeal Proceedings in Public Procurement in Poland..... 325

ALAN BEROUD

E-działania w obszarze wsparcia przewozu pasażerskiego na przykładzie
Szybkiej Kolei Miejskiej w Warszawie..... 345

PART IV

CHALLENGES IN THE DEVELOPMENT OF PUBLIC E-SERVICES IN POLAND

Indeks osób..... 359

PIOTR RUCZKOWSKI¹

CYFRYZACJA ADMINISTRACJI NA PRZYKŁADZIE PROJEKTOWANYCH ZMIAN W PRZEPISACH O CMENTARZACH I CHOWANIU ZMARŁYCH²

ABSTRAKT: Obowiązujące dotychczas przepisy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, mimo że wielokrotnie nowelizowane, nie tylko nie odpowiadają współczesnym wyzwaniom związanym z przeobrażeniami ustrojowymi, kulturowymi czy obyczajowymi, lecz także jawią się jako archaiczne w obliczu zmian technologicznych, zwłaszcza wobec postępującej cyfryzacji życia społecznego i procesu administrowania państwem. Dlatego konieczne jest przygotowanie nowych regulacji prawnych, które w sposób możliwie najbardziej efektywny odpowiedzą na wyzwania współczesności w obszarze prawa pogrzebowego.

Szczególnie wiele zmian ma dotyczyć obszaru cyfryzacji. Wśród proponowanych rozwiązań należy wymienić m.in. elektroniczną kartę zgonu, elektroniczną kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, elektroniczne przetwarzanie i przenoszenie danych do rejestrów, utworzenie w systemie teleinformatycznym centralnych i publicznie dostępnych baz danych o grobach i miejscach spoczynku oraz rejestru cmentarzy.

¹ Dr hab. Piotr Ruczkowski, prof. Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Zakład Prawa Administracyjnego i Nauk o Administracji UJK, <https://orcid.org/0000-0003-4344-9417>.

² Niniejszy artykuł został przygotowany w oparciu o udostępnione przez Instytut Branży Pogrzebowej i Cmentarnej: projekt ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, <https://ibpc.pl/wp-content/uploads/2023/03/Ustawa-o-cmentarzach-i-chowaniu-zmarlych-2023.pdf> (23.05.2023); uzasadnienie do projektu ustawy, <https://ibpc.pl/wp-content/uploads/2023/03/Uzasadnienie-do-ustawy.pdf> (23.05.2023).

SŁOWA KLUCZOWE: cyfryzacja prawa pogrzebowego, elektroniczna karta zgonu, elektroniczna karta urodzenia, rejestr grobów, rejestr cmentarzy, groby, cmentarze, e-administracja, prawo pogrzebowe

ADMINISTRATIVE DIGITALISATION AS EXEMPLIFIED BY THE DRAFT AMENDMENTS TO THE LEGAL PROVISIONS ON CEMETERIES AND BURIAL OF THE DEAD

ABSTRACT: The existing provisions of law on cemeteries and burial of the dead, although repeatedly amended, do not meet not only the contemporary challenges concerning political, cultural or lifestyle changes, but also appear to be archaic in view of technological transformation, especially accelerating digitalisation of social life and state administration processes. Therefore, it is necessary to prepare new legal regulations that will respond as effectively as possible to the challenges generated in the area of funeral law.

In particular, many changes are to be made in the area of digitalisation. Among the proposed solutions, we should mention an electronic death card, an electronic stillbirth card, electronic processing and transfer of data to registries, the creation of central and publicly accessible databases of graves and resting places and a cemetery register.

KEYWORDS: digitalisation of funeral law, an electronic death card, an electronic stillbirth card, a register of graves, a register of cemeteries, graves, cemeteries, e-administration, funeral law

I

Nie ulega wątpliwości, że tworzenie e-administracji i wykorzystywanie technologii informacyjnych może skutecznie usprawnić proces administrowania państwem, zwłaszcza wzajemną komunikację obywatela z organami władzy publicznej³.

Procesy cyfryzacji obejmują coraz to nowsze obszary aktywności administracji publicznej, organizacji społecznych, przedsiębiorstw i obywateli, w tym sprawy zwią-

³ K. Ziółkowska, *Transformacja administracji w e-administrację*, [w:] *Postępowanie administracyjne i sądowoadministracyjne*, M. Wierzbowski (red.), Warszawa 2020, s. 576 i n., *Podręczniki Prawnicze*; T. Groß, *Öffentliche Verwaltung im Internet*, „Die Öffentliche Verwaltung” 2001, H. 4, s. 159 i n.; P. Ruczkowski, *Norwe zasady komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądowoadministracyjnym*, „Rocznik Administracji Publicznej” 2016, nr 2, s. 149; zob. także idem, *Komunikacja elektroniczna w polskim i niemieckim postępowaniu administracyjnym w ujęciu komparatystycznym*, [w:] *Zastosowanie idei public governance w prawie administracyjnym*, I. Niżnik-Dobosz (red.), Warszawa 2014, s. 290-307.

zane ze śmiercią człowieka, regulowane przede wszystkim przepisami o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tzw. prawo funeralne, prawo pogrzebowe). Podstawowe regulacje prawne w tym zakresie, czyli Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych⁴ i jeszcze starsza od niej Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych⁵, mimo że wielokrotnie nowelizowane, stanowią relikty poprzedniej epoki; nie tylko nie odpowiadają współczesnym wyzwaniom związanym z przeobrażeniami ustrojowymi, kulturowymi czy obyczajowymi, lecz także jawią się jako archaiczne w obliczu zmian technologicznych, zwłaszcza postępującej cyfryzacji życia społecznego i procesu administrowania państwem. Wspomniana wyżej ustawa z 1959 r. powieli częściowo rozwiązania Ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu⁶, co dodatkowo stanowi przesłankę do przyjęcia nowoczesnych rozwiązań prawnych adekwatnych do potrzeb, obecnych możliwości technicznych oraz oczekiwań społecznych.

Również uchwalone stosunkowo niedawno Ustawa z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski⁷ oraz Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego⁸ odnoszą się do interesującej nas problematyki jedynie częściowo i nie rozwiązują wszystkich problemów.

Jak trafnie zauważyli autorzy projektowanych regulacji, rejestracja zgonu w formie papierowej utrudnia gromadzenie, przetwarzanie oraz weryfikację danych i ich udostępnianie. Problemy z tym związane ujawniły się zwłaszcza w czasie pandemii COVID-19. Ponadto brak pełnych danych w postaci cyfrowej utrudnia lokalizację pochówku konkretnych osób, a także samych cmentarzy. Odpowiedzią na te wyzwania ma być przygotowywana nowa regulacja prawna dotycząca cmentarzy i chowania zmarłych, która ma wejść w życie w roku 2023⁹. Szczególnie wiele zmian ma dotyczyć obszaru cyfryzacji. Według założeń autorów projektu cały proces od zgonu aż po pochówek ma być realizowany (dokumentowany) elektronicznie¹⁰. Poniżej zostaną poddane analizie kluczowe zmiany zmierzające w kierunku elektroniczacji prawa funeralnego.

⁴ Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, t.j. Dz.U. 2023, poz. 887.

⁵ Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych, t.j. Dz.U. 2018, poz. 2337.

⁶ Ustawa z dnia 17 marca 1932 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu, Dz.U. 1932, nr 35, poz. 359.

⁷ Ustawa z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, Dz.U. 2018, poz. 2529.

⁸ Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego, t.j. Dz.U. 2023, poz. 1378.

⁹ Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 1 i n.

¹⁰ A. Ziemska, *Nowa ustawa o cmentarzach od 1 czerwca 2023 roku*, <https://www.infor.pl/prawo/nawosci-prawne/5601706,Nowa-ustawa-o-cmentarzach-2023.html> (8.06.2023).

Co warto podkreślić, w czasie przygotowywania niniejszego opracowania trwają prace nad nową regulacją prawną, na której ostateczny kształt może mieć wpływ szereg różnych czynników formalnych i nieformalnych, dlatego przedstawione poniżej rozwiązania prawne należy traktować jako projektowane zmiany, a nie obowiązujące w systemie prawnym regulacje.

W celu realizacji zamierzeń badawczych autora wykorzystana zostanie metoda dogmatyczna, która uznawana jest – nie bez przyczyny – za podstawową metodę badawczą w naukach prawnych. Polega ona na egzegezie aktów normatywnych przy wykorzystaniu językowych i pozajęzykowych reguł wykładni prawa. Celem stosowania tej metody jest ustalenie (odkodowanie zawartych w przepisach) sformalizowanych reguł działania (norm prawnych). Jednym z podstawowych zadań badacza (dotyczy to także podmiotu stosującego prawo) jest ustalenie pożądanego przez prawodawcę znaczenia poszczególnych regulacji (*ratio legis*) przy wykorzystaniu językowych i pozajęzykowych reguł wykładni tekstu prawnego. W procesie egzegezy (również poszukiwania właściwego – innego niż literalny/dosłowny – sensu i znaczenia pojęć oraz instytucji prawnych) konieczne będzie także sięgnięcie do reguł wykładni systemowej i celowościowej.

II

W tym miejscu należy przejść do głównego nurtu naszych rozważań związanych z cyfryzacją zagadnień dotyczących cmentarzy i chowania zmarłych. Jak zasygnalizowano wyżej, przepisy ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych z 1959 r. nie tylko nie odpowiadają współczesnym zmianom kulturowym, lecz także nie są adekwatne do obecnych możliwości technicznych, wynikających z rozwoju cyfryzacji życia społecznego i procesu administrowania państwem. Dlatego konieczne jest przyjęcie nowego aktu prawnego, który w sposób adekwatny do potrzeb ureguluje tę problematykę.

Projektowane zmiany wprowadzają elektroniczne dokumentowanie stwierdzenia i rejestracji zgonu. W szczególności wśród proponowanych zmian należy wymienić m.in. kartę zgonu wystawianą elektronicznie, kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu wystawianą w postaci elektronicznej, elektroniczne przetwarzanie i przenoszenie danych do rejestrów, utworzenie centralnej bazy danych o cmentarzach i miejscach pochówku, czyli cyfryzacja miejsc pamięci, powstanie rejestru cmentarzy. Za tymi zmianami przemawiają przede wszystkim względy prakseologiczne, skuteczność, sprawność, efektywność, kwestie ekonomiczne, a nawet ekologiczne, związane

z ochroną zasobów środowiska naturalnego w wyniku odejścia od tradycyjnej formy „dokumentu na papierze”.

Stwierdzanie zgonu jest dokumentowane poprzez wystawienie karty zgonu, natomiast martwe urodzenie – poprzez wystawienie karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu. Nowe regulacje prawne wprowadzają kartę zgonu oraz kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w postaci elektronicznej, co z pewnością usprawni rejestrację danych o przyczynach zgonu, ich gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie. Dokumenty te będą stanowiły elektroniczną dokumentację medyczną w rozumieniu art. 2 pkt 6 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia¹¹. Zgodnie z tym przepisem elektroniczna dokumentacja medyczna to dokumenty wytworzone w postaci elektronicznej, opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo z wykorzystaniem sposobu potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych dostępnego w systemie teleinformatycznym udostępnionym bezpłatnie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, np. recepty.

Dane z karty zgonu i karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu będą gromadzone i przetwarzane w czasie rzeczywistym w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7 ust. 1 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia („System P1”), co powinno umożliwić szybki obieg informacji o zgonach, w tym przekazywanie informacji do systemów informatycznych różnych instytucji, np. urzędów stanu cywilnego, inspekcji sanitarnej. Nie ulega wątpliwości, że karta zgonu wystawiana w postaci elektronicznej spowoduje skrócenie czasu rejestracji zgonu oraz może przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa prawnego, w tym zmniejszyć ryzyko nieuprawnionego posługiwania się danymi osoby zmarłej¹².

Zgodnie z projektowaną regulacją prawną osoba stwierdzająca zgon wystawia kartę zgonu niezwłocznie po stwierdzeniu zgonu, kiedy możliwe jest wydanie zwłok podmiotowi uprawnionemu do zorganizowania pochówku albo podmiotowi zobowiązanemu do zorganizowania pochówku, i przekazuje tym podmiotom unikalny numer identyfikujący kartę zgonu lub numer umożliwiający dostęp do karty zgonu, stanowiący część unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu, zwany dalej „kodem dostępu”, jeżeli w momencie wystawienia karty zgonu wystawcy karty zgonu znany jest numer PESEL osoby zmarłej. W przypadku karty zgonu niezawierającej numeru PESEL osoba wystawiająca kartę zgonu informuje wyżej wymieniony podmiot o konieczności

¹¹ Ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia, t.j. Dz.U. 2023, poz. 2465.

¹² Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 24.

dokonania zgłoszenia zgonu w urzędzie stanu cywilnego właściwym ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok. Osoba stwierdzająca zgon odstępuje od wystawienia karty zgonu, jeżeli wzywa koronera albo wnioskuje o przeprowadzenie badań pośmiertnych, w przypadku gdy ma uzasadnione wątpliwości w kwestii przyczyny zgonu lub pojawiają się rozbieżności w ocenie czasu i okoliczności zgonu. Koroner dokumentuje swoje czynności w protokole zgonu, który zawiera m.in. informacje o miejscu, czasie (dacie i godzinie) oraz przyczynach zgonu, a także określenie przesłanek pozwalających na ich ustalenie albo – jeżeli nie są znane – informacje o miejscu, dacie i godzinie znalezienia zwłok. Kartę zgonu będzie mógł wystawić również koroner.

Osoba stwierdzająca zgon odstępuje od wystawienia karty zgonu również w przypadku dokonania zgłoszenia, gdy zgon mogła spowodować albo do niego się przyczynić inna osoba lub był on wynikiem nieszczęśliwego wypadku bądź samobójstwa, chyba że policja lub prokurator postanowi inaczej.

Do karty zgonu oraz karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w zakresie nieuregulowanym w ustawie o cmentarzach i chowaniu zmarłych będą stosowane przepisy rozdziału 7 Ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta¹³, które określają zasady dostępu pacjenta do dokumentacji medycznej.

W założeniu projektodawcy elektroniczna karta zgonu będzie odciążeniem obywateli z konieczności dokonywania określonych czynności zgłoszenia zgonu, a także umożliwi samodzielne i szybkie pozyskiwanie danych z systemu teleinformatycznego przez zarządców cmentarzy oraz przedsiębiorców prowadzących zakłady pogrzebowe¹⁴. Niewątpliwie przyczyni się do poprawy sprawności procesu stwierdzania i rejestracji zgonu.

Karta zgonu oraz karta urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu będą miały postać dokumentów elektronicznych i w przypadku ewentualnych błędów, np. wystawienia karty zgonu dla niewłaściwej osoby, będzie istniała możliwość anulowania tych dokumentów za pośrednictwem wspomnianego wyżej systemu teleinformatycznego (System P1) na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, podpisanym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo z wykorzystaniem sposobu potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych dostępnego w systemie teleinformatycznym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Z kolei w przypadku stwierdzenia omyłkowego zamieszczenia w wystawionym dokumencie danych, które są istotne z punktu widzenia rejestracji stanu cywilnego (np. miejsce

¹³ Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, t.j. Dz.U. 2023, poz. 1545.

¹⁴ Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 25.

zgonu), lub dokonania co do nich nowych ustaleń będzie możliwe przekazanie tą samą drogą i w tej samej formie korekty.

Projektodawcy założyli, że zakres danych w karcie zgonu i karcie urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu ma być dostosowany w szczególności do potrzeb urzędów stanu cywilnego, inspekcji sanitarnej oraz statystyki publicznej, a także innych instytucji i organów, co należy uznać za rozwiązanie prakseologicznie korzystne.

Jak zasygnalizowano wyżej, z uwagi na elektroniczną kartę zgonu nie będzie wydawana podmiotowi uprawnionemu do organizacji pochówku¹⁵. Osoba wystawiająca kartę zgonu będzie zaś zobowiązana do przekazania numeru identyfikującego kartę zgonu albo numeru umożliwiającego dostęp do karty zgonu, stanowiącego część unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu (kod dostępu), na podstawie którego będzie możliwe dokonywanie dalszych czynności związanych z pochówkiem. Z kolei w przypadku martwego urodzenia osoba odpowiedzialna za wystawienie karty urodzenia zobowiązana będzie do wydania rodzicom wyciągu z karty urodzenia wraz z numerem ją identyfikującym¹⁶.

W przypadku braku możliwości wystawienia karty zgonu lub karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w postaci elektronicznej wystawca będzie sporządzał, w postaci papierowej, zaświadczenie o stwierdzeniu zgonu zawierające podstawowe dane o zmarłym¹⁷. Karta zgonu lub karta urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu powinna zostać wystawiona w postaci elektronicznej w ciągu dwóch godzin od odzyskania takiej możliwości.

Numer karty zgonu wraz z kartą zgonu w części przeznaczonej do pochowania będzie wydawany również przez urząd stanu cywilnego w formie tradycyjnej bądź elektronicznej – pod warunkiem, że podmiot, który się po nie zgłosi, poda dane pozwalające na identyfikację osoby zmarłej¹⁸.

W przypadku, jeżeli karta zgonu nie zawiera numeru PESEL, osoba wystawiająca kartę zgonu powinna poinformować podmiot uprawniony do organizacji pochówku o konieczności dokonania zgłoszenia zgonu w urzędzie stanu cywilnego właściwym ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok. Jest to więc zabezpieczenie potrzeb państwa w zakresie pozyskania odpowiednich danych o osobie zmarłej.

Część danych niezawierających informacji medycznych będzie przekazywana w formie dokumentu elektronicznego opatrzonego pieczęcią elektroniczną ministra właściwego do spraw zdrowia do kierownika urzędu stanu cywilnego: 1) w celu spo-

¹⁵ *Ibidem*, s. 27.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

rządzenia aktu zgonu; 2) w celu sporządzenia aktu urodzenia z adnotacją, że dziecko urodziło się martwe; 3) w celu wydania odpisu karty zgonu w części przeznaczonej do pochówku albo odpisu karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w części przeznaczonej do pochówku.

Zgodnie z założeniami projektodawcy kierownik urzędu stanu cywilnego powinien przetwarzać jedynie te dane, które są niezbędne do rejestracji stanu cywilnego. Wydawanie odpisu karty zgonu w części przeznaczonej do pochówku nie będzie się wiązało z przetwarzaniem danych i służyć ma jedynie zapewnieniu dostępu do danych potrzebnych do przyjęcia zwłok, szczątków lub prochów ludzkich na cmentarz, którego właściciel nie ma dostępu do tych danych w formie elektronicznej. Podobne regulacje będą dotyczyć karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu¹⁹.

Minister właściwy do spraw informatyzacji będzie zobowiązany do zapewnienia dostępu do danych z karty zgonu i karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, które są potrzebne do pochówku. Dostęp do tych danych, zarówno dla obywateli, jak i (w szczególności) dla właścicieli cmentarzy, krematoriów i innych przedsiębiorców prowadzących działalność w branży pogrzebowej, będzie możliwy na podstawie unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu albo unikalnego numeru identyfikującego kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu. Z uwagi na konieczność ochrony danych osób żyjących (dane rodziców dziecka martwo urodzonego) w ramach publicznej usługi udostępniania danych potrzebnych do pochówku nie będą dostępne dane pochodzące z kart urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu. Elektroniczny dostęp do nich będzie możliwy wyłącznie dla przedsiębiorców prowadzących działalność w branży pogrzebowej, zarejestrowanych w rejestrze przedsiębiorców²⁰.

W projektowanych przepisach proponuje się stworzenie centralnej bazy danych, obejmującej informacje o grobach i miejscach spoczynku, w której gromadzone będą dane zawarte w księgach cmentarnych²¹. Jednocześnie ustawodawca wprowadza obowiązek prowadzenia ksiąg cmentarnych w systemie teleinformatycznym. Za stworzenie i prowadzenie centralnej bazy odpowiedzialny byłby minister właściwy do spraw informatyzacji. W systemie teleinformatycznym ma być także prowadzony rejestr cmentarzy, w którym znalazłyby się informacje o lokalizacji i właścicielach danych cmentarzy wraz z przypisanymi do cmentarzy grobami²². Zarówno rejestr grobów i miejsc spoczynku, jak i rejestr cmentarzy mają być publicznie dostępne,

¹⁹ *Ibidem*, s. 31-32.

²⁰ *Ibidem*, s. 32.

²¹ *Ibidem*, s. 77.

²² *Ibidem*.

z zastrzeżeniem regulacji dotyczących ochrony danych osobowych osób żyjących²³. Z pewnością przyczyni się to do poszerzenia wiedzy o grobach osób bliskich, a także osób zasłużonych dla wojskowości, nauki, sztuki itd., a tym samym będzie sprzyjać budowaniu więzi pokoleniowych, tożsamościowych, narodowych oraz historycznych.

Dane znajdujące się w systemie teleinformatycznym powinny ułatwić każdemu zainteresowanemu zweryfikowanie statusu grobu, zwłaszcza w kontekście prawa do grobu. W księgach cmentarnych prowadzonych w systemie teleinformatycznym mają być zawarte m.in. informacje dotyczące daty dziennej, kiedy upływa termin 20 lat od ostatniego pochowania lub dochowania, czy też termin obowiązywania prawa do grobu.

Księgi cmentarne mają być prowadzone dla wszystkich grobów na cmentarzu, niezależnie od momentu ich powstania. Mają one odzwierciedlać rzeczywisty stan faktyczny, czyli ustawowy obowiązek w tym zakresie nie będzie ograniczony tylko do pochówków mających miejsce od momentu wejścia w życie ustawy, lecz wszystkich, także przeszłych. Na właściciela cmentarza nałożony będzie obowiązek zapewnienia prawidłowości i aktualności danych zawartych w księgach cmentarnych i przekazywanych do rejestrów centralnych. Jednocześnie komunikacja elektroniczna w projektowanym zakresie umożliwi właściwym organom przekazywanie w sposób zdalny informacji, np. dotyczących szczególnego statusu grobu.

III

Reasumując powyższe ustalenia, warto podkreślić, że obowiązujące dotychczas przepisy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, mimo że wielokrotnie nowelizowane, nie tylko nie odpowiadają współczesnym wyzwaniom związanym z przeobrażeniami ustrojowymi, kulturowymi czy obyczajowymi, lecz także jawią się jako archaiczne w obliczu zmian technologicznych, zwłaszcza postępującej cyfryzacji życia społecznego i procesu administrowania państwem. Dlatego konieczne jest przygotowanie nowych regulacji prawnych, które w sposób możliwie najbardziej efektywny odpowiedzą na wyzwania współczesności w obszarze prawa pogrzebowego. Szczególnie wiele zmian ma dotyczyć obszaru cyfryzacji. Według założeń autorów projektu cały proces – od zgonu aż po pochówek – ma być realizowany (dokumentowany) elektronicznie. Wśród proponowanych zmian należy wymienić m.in. kartę zgonu wystawianą w postaci elektronicznej, kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu wystawianą w postaci elektronicznej, elektroniczne przetwarzanie i przenoszenie danych do rejestrów,

²³ *Ibidem*.

utworzenie w systemie teleinformatycznym centralnych i publicznie dostępnych baz danych o cmentarzach i miejscach pochówku.

Przewidywane zmiany mają usprawnić proces rejestracji danych o osobach zmarłych, skrócić czas rejestracji, zagwarantować aktualność danych, umożliwić szybką ich weryfikację oraz sprawne przekazywanie informacji do systemów informatycznych różnych instytucji, ponadto mają przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa prawnego, w tym zmniejszyć ryzyko nieuprawnionego posługiwania się danymi osoby zmarłej.

Stworzenie centralnych baz danych w sieci teleinformatycznej o grobach i miejscach spoczynku oraz prowadzony w systemie teleinformatycznym rejestr cmentarzy mają ułatwić dostęp do informacji o grobach osób bliskich oraz osób zasłużonych na różnych polach aktywności państwa i obywatela, a także lokalizację cmentarzy oraz uzyskiwanie informacji o ich właścicielach.

Bibliografia

- Groß T., *Öffentliche Verwaltung im Internet*, „Die Öffentliche Verwaltung” 2001, H. 4, s. 159-163.
- Ruczkowski P., *Komunikacja elektroniczna w polskim i niemieckim postępowaniu administracyjnym w ujęciu komparatystycznym*, [w:] *Zastosowanie idei public governance w prawie administracyjnym*, I. Niżnik-Dobosz (red.), Warszawa 2014, s. 290-307.
- Ruczkowski P., *Nowe zasady komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądowoadministracyjnym*, „Rocznik Administracji Publicznej” 2016, nr 2, s. 149-165.
- Ziemska A., *Nowa ustawa o cmentarzach od 1 czerwca 2023 roku*, <https://www.infor.pl/prawo/nawosci-prawne/5601706,Nowa-ustawa-o-cmentarzach-2023.html>.
- Ziółkowska K., *Transformacja administracji w e-administrację*, [w:] *Postępowanie administracyjne i sądowoadministracyjne*, M. Wierzbowski (red.), Warszawa 2020, *Podręczniki Prawnicze*.

Niniejsza monografia powstała jako trzecia w serii Krakow Jean Monnet Research Papers w ramach realizowanego przez Katedrę Prawa Europejskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego projektu Jean Monnet Module pt. „E-administracja — europejskie wyzwania dla administracji publicznej w państwach członkowskich UE i krajach partnerskich/eGovEU+”.

Przedstawia ona analizę wdrożenia i funkcjonowania cyfrowych usług publicznych w Polsce i w Europie ze szczególnym uwzględnieniem związanych z tym wyzwań. Dotyczą one m.in. rozwoju infrastruktury teleinformatycznej, zapobiegania wykluczeniu cyfrowemu oraz zapewniania ochrony prywatności i bezpieczeństwa obywatelom.

Książka adresowana jest do badaczy zajmujących się administracją, prawem administracyjnym i europejskim oraz do praktyków w wymienionych dziedzinach. Mamy nadzieję, że publikacja poszerzy wiedzę czytelników na temat cyfryzacji usług publicznych oraz zachęci środowisko naukowe do dalszych badań w tym zakresie.

This monograph is the third in the Krakow series of Jean Monnet Research Papers and was written as part of the Jean Monnet Module project, carried out by the Chair of European Law at the Jagiellonian University, “E-government — European Challenges for Public Administration in EU Member States and Partner Countries/eGovEU+.”

The book presents an analysis of the implementation and functioning of digital public services in Poland and Europe with a particular focus on the challenges involved. These include the development of ICT infrastructure, preventing digital exclusion and ensuring privacy and security of citizens.

The monograph is addressed to researchers in administration, administrative and European law as well as to practitioners in the mentioned fields. We hope the publication will broaden the readers' knowledge of the digitization of public services and encourage the scientific community to further research in this area.

<https://akademicka.pl>

